

Sygn. akt III UK 310/18

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania S. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
o prawo do emerytury,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 25
czerwca 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 10 maja 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 10 maja 2018 r. oddalił apelację skarżącego organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w L. z 20 września 2017 r., który zmienił decyzję organu z 29 grudnia 2016 r. i ustalił wnioskodawczyni S. K. prawo do emerytury od 10 lutego 2017 r. Spór o emeryturę wynikał z niezaliczenia do wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach okresów niezdolności do pracy po 14 listopada 1991 r. w związku z wprowadzoną od 1 lipca 2004 r. regulacją z art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Pozwany organ rentowy uwzględnił wnioskodawczyni 14 lat, 8 miesięcy i 23 dni szczególnego stażu pracy odmawiając uznania okresów zasiłków chorobowych, łącznie 7 miesięcy i 13 dni (przy czym ostatni zasiłek obejmował okres od 22 do 26 września 1997 r.). Sąd Apelacyjny wskazał, że art. 32 ust. 1a nie ma

zastosowania do ubezpieczonych ubiegających się o emeryturę na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej. Okresy pobierania zasiłków chorobowych w okresie zatrudnienia wnioskodawczyni w Szkole Podstawowej na stanowisku nauczyciela, trafnie zostały uznane za podlegające wliczeniu do stażu pracy w takich warunkach. Doliczenie tych okresów do uwzględnionych przez pozwanego okresów wykonywania pracy w szczególnym charakterze spełnia warunek 15-letniego okresu pracy kwalifikowanej.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie art. 184 ust. 1 i 2 w związku z art. 32 ust. 1, 1a ustawy emerytalnej oraz § 2, § 3 i § 4 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez błędną wykładnię i zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach okresów, w których praca nie była faktycznie wykonywana z powodu przebywania na zwolnieniach chorobowych, i tym samym przyjęcie, że ubezpieczona w okresie przypadającym po 14 listopada 1991 r. będąc na zwolnieniach chorobowych i opiekuńczych 7 miesięcy i 13 dni wykonywała stale, w sposób ciągły i nieprzerwany pracę w warunkach szczególnych, co skutkowało uznaniem, że legitymuje się ponad piętnastoletnim okresem pracy w szczególnych warunkach a w konsekwencji nieuprawnionym przyznaniem emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości interpretacyjne, tj. art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., dotyczących prawidłowego ustalenia okresu i wymiaru pracy w warunkach szczególnych jako wykonywanej „stale” – bez przerwy innej niż wymuszona rozkładem czasu pracy (tj. dniem wolnym dla danego pracownika bądź urlopem wypoczynkowym), za którą pracownik otrzymuje umówione wynagrodzenie. Za przyjęciem skargi przede wszystkim przemawia błędna interpretacja przepisów dokonywana przez sądy, polegająca na mechanicznym stosowaniu uchwał i wyroków Sądu Najwyższego, nawet jeśli słusznych to wydawanych w specyficznym stanie faktycznym. Zachodzi konieczność dokonania przez Sąd Najwyższy wykładni wskazanych przepisów pod kątem prawidłowości zaliczenia do wymaganego stażu pracy w warunkach

szczególnych okresów przebywania na zasiłkach chorobowych. W tej sprawie Sądy dokonały nieprawidłowej wykładni przepisu. Pomięły art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej, zgodnie z którym przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po 14 listopada 1991 r. wynagrodzenia lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Przepis art. 184 ustawy emerytalnej nie stanowi samodzielnej podstawy prawnej do nabycia prawa do emerytury (...). Przepis § 2 ust. 1 określa pracę w szczególnych warunkach jako wykonywaną stale i w pełnym wymiarze. Brak jest podstaw do zaliczenia do tej pracy okresów, w których praca nie była wykonywana m.in. z powodu przebywania na zasiłkach chorobowych czy urlopie macierzyńskim, ponieważ nie spełniają przesłanki wykonywania pracy stale. Tym samym okres zatrudnienia w szczególnych warunkach winien podlegać pomniejszeniu o te okresy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Nie spełnia się podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż orzecznictwo Sądu Najwyższego nie jest rozbieżne na tle przedmiotu sprawy objętej skargą. Skarżąca nie wskazuje rozbieżnych orzeczeń.

Sformułowana kwestia nie jest nowa i ma już utrwaloną wykładnię. Wprowadzenie do ustawy emerytalnej od 1 lipca 2004 r. przepisu art. 32 ust. 1a wywołało zasadnicze pytanie, czy okresy niewykonywania pracy w nim określone, sprzed tej daty, mogły być zaliczane do pracy w szczególnym charakterze (w tym nauczycielskiej) lub warunkach. Z tej zasadniczej przyczyny, że w systemie prawnym, w tym ubezpieczeń społecznych, po zmianie prawa stosuje się nowe przepisy, chyba że w poprzednim stanie prawnym ubezpieczony uzyskał już ochronę ubezpieczonego zdarzenia (ryzyka). Nie można stwierdzić, że przepis art. 32 ust. 1a ma charakter kreujący lub ograniczający prawo. Norma w nim zawarta ma charakter wyjaśniający, gdyż nie można nie zgodzić się z tym, iż

wskazane w nim okresy niewykonywania pracy nie stanowią wykonywania pracy w szczególnym charakterze (pracy nauczycielskiej). Jeżeli jednak ustawodawca w związku z wprowadzeniem art. 32 ust. 1a nic nie powiedział co do okresu obowiązywania tej regulacji (brak jest tu przepisów międzyczasowych), to nie znajduje uzasadnienia założenie, że bezwzględnie okresy niewykonywania pracy sprzed 1 lipca 2004 r. (z prawem do wynagrodzenia i zasiłku za czas niezdolności do pracy) podlegają wyłączeniu z okresu pracy w szczególnym charakterze.

Orzecznictwo w zasadzie jednolicie odpowiadało pozytywnie, że nowy przepis nie miał wpływu na prawo do emerytury, której warunki były spełnione przed 1 lipca 2004 r., choć sam wniosek mógł być późniejszy (por. wyroki Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2002 r., II UKN 337/01; z 30 lipca 2003 r., II UK 323/02; z 5 maja 2005 r. II UK 215/04 i II UK 219/04; z 7 lutego 2006 r., I UK 154/05 oraz uchwała z 27 listopada 2003 r., III UZP 10/03). Ten kierunek wykładni potwierdza dalsze orzecznictwo Sądu Najwyższego, które można uznać za jednolite.

Tytułem przykładu można wskazać tezy kolejnych wyroków Sądu Najwyższego:

- *Obowiązujący od dnia 1 lipca 2004 r. przepis art. 32 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) nie ma zastosowania do nauczyciela, który przed tym dniem spełnił wszystkie warunki określone w art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.), nawet jeżeli wniosek o emeryturę złożył po tej dacie (wyrok z 30 stycznia 2008 r., I UK 204/07);*

- *W stanie prawnym obowiązującym od 1 lipca 2004 r., przy ustalaniu stażu zatrudnienia dla zweryfikowania uprawnień emerytalnych nauczycieli, którzy do tego dnia nie spełnili warunków wymaganych do nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej, nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy nauczycielskiej, za które nauczyciel po dniu 14 listopada 1991 r. otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (wyrok z 6 listopada 2008 r., I UK 105/08);*

- *Zastosowanie art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.)*

do osób, które przed 1 lipca 2004 r. nie spełniały wszystkich warunków nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie narusza zasad wyrażonych w art. 2 i 32 Konstytucji RP (wyrok z 21 maja 2009 r., II UK 370/08);

- Osiągnięcie do dnia 1 stycznia 1999 r. okresu pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt 1 u.e.r.f.u.s. wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 tej ustawy, obowiązujących od dnia 1 stycznia 2004 r. Sytuacja osób wymienionych w art. 184 ustawy, opisywana jako ekspektatywa prawa podmiotowego, polega na spełnieniu się tylko części stanu faktycznego koniecznego do nabycia prawa, które poprzedza i zabezpiecza przyszłe prawo podmiotowe (wyrok z 18 maja 2012 r., III UK 99/11; por. także wyroki z 6 stycznia 2009 r., I UK 194/08 i z 13 lipca 2011 r., I UK 12/11 oraz postanowienie z 9 kwietnia 2019 r., II UK 102/18).

Powyższe orzeczenia uzasadniają stwierdzenie, że nie spełnia się podstawa przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż orzecznictwo nie jest rozbieżne. Przeciwnie, wykładnia jest utrwalona. Objęty skargą wyrok Sądu powszechnego jest zgodny z tą wykładnią, dlatego zarzuty wniosku nie uzasadniają twierdzenia, że skargą kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Z tych przyczyn orzeczono jako w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).